

LORI VULEVER

BORDEJN

KOMPLETNA
USMENA
BIOGRAFIJA

Preveo s engleskog
Aleksandar Arsenijević

UVOD

Tonija Bordejna sam upoznala 2002. godine, kada me je angažovao da mu pomognem oko kuvara koji je upravo bio počeo da piše na tragu ogromnog uspeha knjige *Poverljivo iz kuhinje*. Videli smo se uživo samo jednom ili dvaput tokom celog procesa, a većinu posla smo obavili preko mejla. Pred kraj smo održali dugačku uređivačku sesiju u njegovom stanu i on mi je uručio ček sa pozamašnim bonusom.

To je bio potez tipičan za Tonija. Nije stalno delio novac, ali kada je to činio nije štedeo i uvek je davao više nego što je trebalo, da bi pokazao svoju zahvalnost za dobro obavljen posao. To je ukazivalo na to da je bio svestan da mu je sreća odnedavno bila naklonjena. To je, po mom mišljenju, pokazivalo i njegovu želju da udahne vetar u leđa korisnim brodovima.

Toni je u odeljku za zahvalnost u toj knjizi napisao preterano pohvalan pasus o meni. To je bio još jedan tipičan Tonijev potez: prevelika javna pohvala kojoj gotovo da niko nije dorastao, kao lukav oblik iskazivanja uvažavanja. Mislim da mu je to bilo mnogo lakše nego da uživo nekome iskaže svoju zahvalnost i divljenje.

Knjiga *Recepti braserije Les Halles* Entonija Bordejna objavljena je 2004, Tonijeva televizijska karijera je zaista krenula uzlaznom putanjom, a ja sam otišla da radim kao urednica jednog magazina.

Godine 2007. me je angažovao da u presudnom momentu, u Montani, na gaži koja je podrazumevala kuvanje i držanje govora, zamenim njegovu asistentkinju, koja je zatrudnela i nije mogla da putuje. Toni se tek bio oženio, imao je šestomesečnu bebu kod kuće, bio je pun optimizma i zanesen neočekivanim preokretom u svom životu. Pripremili smo bogatu večeru u kući trenera fudbalskog tima

lokalnog koledža, koristeći recepte iz Tonijeve knjige *Recepti braserije Les Halles*. Sećam se koliko je bio srećan što je spremio super bogatu čorbu od jastoga, koristeći dvostruko veći broj jastoga nego obično, za šta je zaverenički rekao da nije izvodljivo u restoranu ako želite da ostanete u granicama racionalnih troškova za namirnice.

Nekoliko godina kasnije sam dobila bebu i tražila sam fleksibilan honorarni posao. Poslala sam mejl na nekoliko desetina adresa, čisto da obavestim ljude, a jedna od njih je bila i Tonijeva. Odmah je odgovorio – još jedan tipičan Tonijev potez.

Rekao je, „Moj asistent odlazi. Da li bi želela taj posao? Evo šta se očekuje. Koliko bi to koštalo?”

Predložila sam, po mom mišljenju, pristojnu cifru, a on ju je zapravo povećao. Tada sam počela da radim za njega i, na neki način, još uvek nisam prestala.

Tonijeva neočekivana smrt u junu 2018. je označila kraj novih stvari za njega; sve što je ikada napisao, nacrtao, zabeležio ili snimio na ovom svetu bilo je završeno, njegovo delo je bilo kompletirano.

Tonijeva smrt je označila i početak dugogodišnjeg procesa otkrivanja, tokom kog sam intervjuisala devedeset i jednu osobu koja ga je poznavala, da bih saslušala njihove priče i saznala više o njemu od onoga što je već podelio na stranicama knjige *Poverljivo iz kuhinje*, u ostalim njegovim dokumentarnim delima i na televiziji. Ova knjiga je rezultat tog procesa.

Kao njegov asistent i povremeni koautor, mislila sam da već prilično dobro poznajem Tonija. Znala sam gde je skoro svakog minuta svakog dana, sa kim je, šta je planirao da radi i zašto. Duboko sam poznavala njegov rad, dobro sam znala njegov izraz i svaki detalj njegovih veoma poznatih početaka. Međutim, u razgovoru sa ljudima koji su ga poznavali u mladosti, kao svojeglavog studenta, novopečenog kuvara, zabušanta sa plaže, narkomana koji je jurio uzbuđenje, putujućeg šefa kuhinje, ambicioznog mladog pisca,

televizijsku zvezdu skoro protiv svoje volje, uzornog muža i oca, prijatelja i saradnika punog podrške... shvatila sam da sam stvarno upoznala samo delić onoga što je Toni bio, samo delić onoga šta ga je motivisalo, njegove ambivalentnosti, njegove ranjivosti, njegovih slabih tačaka i njegove briljantnosti.

Da li je potrebno reći da sećanje ume da vara? Da dvoje ili više ljudi mogu da imaju različita sećanja na isti događaj? Da smo svi uvek protagonisti svojih priča, čak i kada su te priče vezane za izuzetno harizmatičnu poznatu ličnost? Čitajući ovu knjigu naići ćete na povremene kontradikcije, različita sećanja i interpretacije dve ili više različitih strana, što podseća na Tonijevu dobro poznatu naviku da ponekad fino doradi određenu anegdotu, da bi ona postala zanimljiva priča koja zavređuje da bude ispričana.

Iako je puna reči ljubavi, divljenja, poštovanja i zahvalnosti, ova knjiga nije hagiografija. Toni je bio izvanredan čovek, ali ipak samo čovek. Učinio je velike stvari i usrećio mnoge ljude, ali je napravio i neke loše izbore i povredio neke ljude. Na tu temu u uvodu našeg kuvara iz 2016. godine *Appetites*, uz notu njegovog karakterističnog preuveličavanja, kaže, „Ja sam egocentrično čudovište.”

Pretpostavljam da je teško ne biti tašt kada ste stalno u centru pažnje i na poslu i kad se odmarate. Ponekad se činilo da su Tonijevi odgovori i doprinosi merilo u svakom razgovoru, na svakom sastanku i gde god on otišao. Dobronamerni ljudi bi mu prilazili na način za koji su smatrali da je njemu prijatan, zbijajući šale za koje su se nadali da će mu biti smešne, ili su mu deklamovali svoje interpretacije njegovih govora.

Kao što je, kada je već postao poznat, rekao svom prijatelju Petiju Džeksonu, „Nikad ne znaš koje su posledice onoga što želiš, sve dok ti se želje ne ostvare.”

Kada sam pristala da budem Tonijev asistent, balansirala sam „pravo” pisanje i honorarni rad već godinama. Bilo je trenutaka kad

sam bila frustrirana monotonim aspektima posla, posebno kada sam prerasla socijalno prihvatljivo doba za taj tip rada. Ipak: ako sam već morala da radim taj posao, nije bilo nikog za koga bih ga radije radila nego za Tonija.

Sada osećam da sam u obavezi da dodam da bih sa velikim zadovoljstvom menjala ovaj posao „pravog pisca” da mogu da se vratim privilegovanom smaranju oko rezervisanja hotelskih soba za njega i pravljenja rasporeda za mašinu za sudove, ako bi to značilo da je Toni ponovo među nama. Kako je to nemoguće, zadovoljiću se time da pomognem ljudima koje je on voleo da ispričaju ovu verziju njegove priče.